

7.Šurany

Poloha:

Šurany sú mesto ležiace v Nitrianskom kraji, majú vyše 13 tisíc obyvateľov. Je to priemyselno-poľnohospodárske mesto, ktoré leží na pravom brehu rieky Nitry, v nadmorskej výške 144 m n. m.

História:

Obec sa spomína v r. 1138, keď z kráľovských majetkov prešla do vlastníctva dömoškého prepoštvstva.

Šurany v r. 1220 patrili Zeegyovcom, neskôr kláštora premonštrátov na Žitnom ostrove, potom ostrihomskému arcibiskupstvu. V r. 1297 patrili Zeegyovcom, neskoršie panstvu Šurany. Do r. 1435 ju vlastnili Stiborovci, potom panovník, Országhovci, Losonczyovci, Forgáčovci a Štefan Illésházy, ktorému ju kráľ r. 1603-06 skonfiškoval v prospech Lazara Henkela. Do r. 1735 boli majiteľmi Bošnjakovci, neskoršie Károlyiovci.

Hrad Šurany pochádza z konca 14. storočia. Stal sa strediskom hradného panstva Šurany, ku ktorému patrilo 12 dedín a osád. Najskôr ho okupovali Turci, potom Kuruci, ktorí ho v r. 1725 zničili.

V roku 1832 dostali Šurany trhové a jarmočné právo, o tri roky neskôr tu postavili prvý valcový mlyn v Uhorsku.

V roku 1854 založili šuranský cukrovar s vlastnou železnicou do Palárikova, pri ktorom vznikla aj pálenica a tehelňa. V rokoch 1924-26 bol obnovený vyhorený cukrovar.

Poľnohospodársko-remeselnícky ráz mesta sa nezmenil. Šurany boli centrom revolučného hnutia poľnohospodárskych robotníkov a maloroľníkov. V roku 1926 štrajkovali robotníci v cukrovare, zorganizovali hladové pochody (vyše 1200 nezamestnaných). Obec bola v rokoch 1938-45 pripojená k Maďarsku.

Mesto oslobodila 29.3.1945 sovietska armáda. Po oslobodení nastal rozvoj a výstavba mesta. Je tu zastúpený priemysel stavebných hmôt (výrobňa Ponitrianskych tehelní), potravinársky (cukrovar, mlyn), elektrotechnický (výroba akumulátorov), nábytkársky, automobilový. Väčšina obyvateľov pracuje v miestnom priemysle a poľnohospodárstve, časť v Nitre a Nových Zámkoch. Šurany majú priznaný štatút mesta.

Významné stavby a pamätihodnosti:

Zemné hradište Zámeček

Právom je nazývané Slovenskou Trójou. Patrí medzi najväčšie archeologické náleziská v Strednej Európe. Vzácnym nálezom je plastika sediacej ženy „Hrádockej Venuše – Magna Mater“.

Synagóga

Po rozsiahlej rekonštrukcii interiéru dokončenej v roku 2005 budova synagógy zmenila funkciu z pôvodnej sakrálnej na kultúrno-spoločenskú. Slúži verejnosti ako koncertná a výstavná sieň.

Farský kostol sv. Štefana Prvomučeníka

Dal ho postaviť nitriansky biskup Štefan Bosniak začiatkom 17. storočia. Kostol bol vysvätený v roku 1942. Nachádzajú sa v ňom fresky a maľby akademického maliara Edmunda Massányiho. Kostol má tri oltáre. Nad hlavným je freska umučenia svätého Štefana.

Kostol Božieho milosrdenstva

Nachádza sa v časti Kostolný Sek. Postavený bol v rokoch 1998-2000. Je to nový architektonicky zaujímavý kostol.

Kostol Ružencovej Panny Márie

Kaplnka Nepoškvrnenej Panny Márie

Kostol sv. Martina

Kaplnka Lurdskej Panny Márie

Kostol Božského srdca Ježišovho

Kaplnka Sedembolestnej Panny Márie

Osobnosti:

Žofia Bosniaková - uhorská šľachtičná, dodnes uctievaná ako svätica

Michal Matunák - kňaz, historik, turkológ, archivár a múzejník

Karol Markovič - slovenský kňaz a historik

Dominik Tóth - rímskokatolícky biskup

Dezider Németh - slovenský publicista, fotograf a filmár

Jozef Barmoš - bývalý futbalista a tréner, reprezentant ČSSR

Dôležité firmy:

Kombinované obaly z kartónu a plastu tvoria v súčasnosti jednu z najväčších skupín obalov v potravinárskom priemysle. Preto tvoria aj značný podiel v komunálnom odpade. Zmes papiera a hliníkovej fólie vytvára problém, ktorý sa dodnes nepodarilo jednoznačne vyriešiť: nehodí sa ako druhotná surovina ani pre papierenský priemysel, ani pre spracovanie kovového odpadu.

Riešenie navrhla firma KURUC Company, s r.o. so sídlom v Šuranoch. Ako jediná v Európe ponúkla okrem spaľovania aj iný, výhodnejší variant - výrobu veľkorozmerných dosiek využiteľných v stavebníctve. Dajú sa píliť, vrtať bežnými stolárskymi nástrojmi, možno z nich robiť bytové priečky, nábytok, pričom sa dajú opäť recyklovať. Ľahko sa s nimi manipuluje, sú pevné, pružné, nelámu sa a majú porovnateľné tepelno-izolačné vlastnosti ako drevo, sadrokartón či drevotrieska.

Okrem toho sa firma zameriava na výrobu celej škály ďalších výrobkov od fixačných vložiek používaných pri balení a ochrane výrobkov bielej a čiernej techniky, cez obaly na vajíčka a zeleninu, jednorazové zdravotnícke pomôcky až po nádoby určené na zakoreňovanie rastlín. Všetky výrobky sú pritom biologicky rozložiteľné, prípadne opätovne recyklovateľné.

K významným aktivitám tejto firmy patrí aj školský zber viacvrstvových nápojových obalov pod názvom EKOPAKY. Každoročne je zber agentúrou

vyhodnocovaný a víťazné školy sú odmenené hodnotnými vecnými cenami.

Aj naša škola prejavila záujem o zber viacvrstvových obalov. V školskom roku 2008/2009 nadviazala s firmou KURUC Company spoluprácu, aby prostredníctvom žiakov podnietila verejnosť k riešeniu jedného z najakútnejších problémov súčasnej doby - neustále narastajúceho množstva vyhodnených nápojových obalov, ktoré sa hromadia vo voľnej krajine a na mestských či obecných skládkach odpadu.

Kľúčovou myšlienkou tohto projektu je zamyslieť sa nad putovaním obalu výrobku po jeho použití. Dôležitejšie ako vyzbierané množstvo je však forma, akou žiaci, kolektívy, či jednotlivci dokážu do zberu zapojiť svoje okolie (priateľov, susedov, komunitu).

Podmienky zberu viacvrstvových nápojových obalov:

- nápojový obal musí byť čistý, rozrezaný a rozložený do roviny / nedostatočne vyčistené obaly môžu byť počas skladovania pôvodcom zápachu alebo plesní /
- obaly sú najlepšie skladovateľné a pripravené k preprave, keď sú

- rozrezané, čisté, poukladané na seba a zviazané špagátom do balíčkov
- firma Kuruc Company, s. r. o. na základe telefonickej dohody koordinuje odvoz do recyklačnej linky.

Niektorým jednotlivcom sa podarilo počas jedného školského roku odovzdať takmer 2000 viacvrstvových obalov! Sme radi, že v zbere nás podporujú aj pani kuchárky zo školskej jedálne.

Za vyzbierané obaly sa nám podarilo získať:

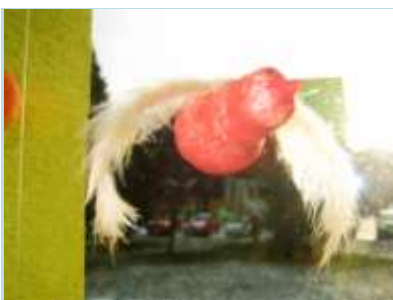
Školský rok	Suma
2008/2009	20,90 €
2009/2010	38,00 €
2010/2011	62,80 € / v I. polroku /

V separovaní odpadu nie sme žiadnymi nováčikmi. Už dávno vieme, ktorý odpad patrí do žltého / plasty /, modrého / papier /, či zeleného / sklo/ kontajneru, poznáme i rozmiestnenie jednotlivých zberných nádob v našom meste:

Zistili sme, že Technické služby mesta Ilava zabezpečujú dvakrát ročne aj zber nebezpečného odpadu. Sú to autobatérie, monočlánky, žiarovky, ortuťové žiarivky, staré nepoužité farby a ich obaly, riedidlá, lepidlá, laky, prostriedky na ochranu rastlín a ich obaly, staré chladničky, počítače, televízory, rádiá, mobilné telefóny. Nič z tohto do bežného komunálneho odpadu nepatrí. Rozmýšľali sme, či by sa aj tento druh odpadu nedal opätovne využiť. Popátrali sme trošku na internetových stránkach a našli sme jeden veľmi zaujímavý nápad, ktorý sme si hneď aj vyskúšali:

Na internete sme sa dozvedeli aj to, kde končí komunálny odpad vyprodukovaný našou školou. Zistili sme, že z nášho okresu sa vyváža odpad na skládku Luštek v Dubnici nad Váhom. Pôvodne jej kapacita mala stačiť do roku 2012. Ale už teraz je zrejmé, že bude potrebné v čo najkratšom čase skládku rozšíriť. Dôvodom je uzávierka viacerých skládok v Trenčianskom kraji. Skládku Luštek už kapacitne nestačí, pretože je na ňu vyvážaný aj odpad zo vzdialenejších okresov.

Mnoho aktivistov a organizácií však protestuje proti jej rozširovaniu. Rozmýšľali sme, ako by bolo možné tento problém vyriešiť. Kam umiestniť odpad, keď sú skládky plné? Najlepšie by bolo žiadny neprodukovať. Ale ako? Na pomoc nám prišlo Ekologických desatoro:

1. Zahod' zahadzovací zvyk.

Ak sa ti niečo pokazilo, alebo si vyrástol z vecí, možno to môžeš opraviť, alebo niekomu podarovať. Vyrobenie nového výrobku vždy spotrebuje energiu, vodu aj suroviny.

2. Daj prednosť domácim výrobkom.

Nemusia pri preprave prekonať obrovské vzdialenosti a nie sú nákladné na pohonné hmoty.

3. Nakupuj rozumne.

Pri nákupe sa pozri, z čoho je výrobok vyrobený a či sa dá recyklovať.

4. Chod' na nákup s vlastnou taškou.

Mnohí z nás nakupujú tašky vždy pri nákupe, tie potom väčšinou končia tam, kde všetok iný odpad.

5. Tried' odpad.

Až 80% z toho, čo vyhadzujeme do jedného koša sa dá ešte využiť /recyklovať/. **DAJME VECIAM DRUHÚ ŠANCU!!!**

6. Šetrime energiou!

Znížením spotreby energie na svetlo a teplo uľahčíme aj svojej peňaženke.

7. Šetrime vodou.

Čistá voda je neobnoviteľná surovina, sú krajiny, ktoré jej nemajú toľko ako my. Vážme si to.

8. Prechádzajme sa.

Chôdza prispieva k nášmu zdraviu a zároveň je aj najlacnejší a najekologickejší spôsob prepravy.

9. Obmedzme používanie koncentrovaných čistiacich prostriedkov.

Ak dokážu zničiť baktérie, neprospievajú ani nášmu zdraviu a životnému prostrediu.

10. Pod'me do prírody!

Zdroje:

<http://www.surany.sk/o-meste/>

<http://sk.wikipedia.org/wiki/%C5%A0urany>

<http://www.e-obce.sk/obec/surany/2-historia.html>

<http://www.kuruc.sk/sk/kontakt>